

Межуєва І. Ю.

Приазовський державний технічний університет

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ТЕХНІЧНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розглядаються інтерактивні методи навчання англійської мови. В умовах, коли перед країною відкрилися можливості інтеграції до спільноти процвітаючих країн, основним завданням професійної вищої освіти на сучасному етапі є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня, який володіє іноземною мовою настільки гарно, що може використовувати її як засіб установлення особистих, наукових і культурних контактів з носіями мови й головним чином як інструментом налагодження професійного спілкування для ефективного обміну досвідом у майбутній практичній виробничій діяльності.

Сьогодні більшість викладачів вишів усвідомле необхідність вивчення й освоєння сучасних інтерактивних технологій, які можна використовувати на заняттях (телеконференції, електронна пошта, електронні книги, мультимедіа тощо) з метою реалізації пізнавальної та творчої активності учнів. Організаційні форми навчального процесу видозмінюються, збільшується кількість самостійної роботи студентів, практичних занять, які мають дослідницький характер. Сучасні освітні технології орієнтовані на індивідуалізацію, вони дають можливість підвищити якість освіти й ефективніше використовувати навчальний час.

Оволодіння студентами професійно-комунікативними вміннями неможливо без цілеспрямованого формування понятійно-термінологічного апарату спеціальності, розширення інформаційної бази на матеріалі автентичних текстів, оволодіння стратегіями навчання, вміннями інтерпретувати, вести дискусії, аргументувати, вирішувати типові стандартні та професійно-орієнтовані завдання. Вирішення зазначеного завдання, у свою чергу, неможливо без використання в навчальному процесі різних технологій, заснованих на принципах проблемності, інтерактивності, ситуативності. Необхідно так само відзначити, що сучасний світ диктує нам необхідність підвищення мотивації студентів до навчання.

Використання інтерактивних форм і методів навчання в процесі викладання іноземної мови в технічному виші дає змогу активно освоювати зміст майбутньої професійної діяльності у взаємозв'язку з практикою, будуть сприяти розвитку навичок спілкування, підвищити мотивацію до міжособистісної взаємодії в професійних ситуаціях.

Ключові слова: інтерактивні технології, мотивація, перевага, формування, ефективність.

Постановка проблеми. У сучасному світі Україна визнана державою з ринковою економікою. Перед країною відкрилися можливості інтеграції до спільноти розвинутих країн. Визначено перспективи соціально-економічного розвитку країни. Перетворення в системі суспільних відносин вимагають від системи освіти мобільності й адекватної відповіді на реалії нового історичного етапу. За цих обставин зростає роль і значення сучасної системи освіти, оскільки добре підготовлені мультиспеціалісти становлять основу, необхідну для формування економічної могутності й національної безпеки країни.

Протягом останнього часу в Україні зростає кількість професійних та академічних обмінів, іде поглиблення міжнародного співробітництва, і ці фактори стимулюють поступальний розвиток іншомовної освіти. У цих умовах соціальне замовлення в освітній галузі «іноземна мова» в системі

технічних вищих навчальних закладів полягає в підготовці фахівців, які володіють іноземною мовою як засобом установлення особистих, наукових і культурних контактів з носіями мови, як інструментом налагодження професійного спілкування для ефективного обміну досвідом у майбутній практичній виробничій діяльності. Отже, при навчанні студентів професійно-орієнтованого спілкування в технічному виші необхідно змінити зміст і структуру параметрів навчання іноземної мови.

Студенти повинні не тільки оволодіти здатністю розуміти і продукувати складну інформацію на теми особистих, громадських, навчальних аспектів життя; користуватися мовою побіжно, граматично коректно й ефективно в розмові на особисті та загальні теми, а й навчитися використовувати іноземну мову для цілей професійного спілкування в рамках конкретної спеціальності.

Інформаційні та комунікаційні технології поступово проникають у всі сфери освіти. Цьому сприяє глобальна інформатизація суспільства, поширення у ВНЗ новітньої комп'ютерної техніки та сучасного програмного забезпечення, створення державних і міжнародних програм, спрямованих на інформатизацію освіти.

Інтерактивні методи навчання можуть бути засобом підвищення інтересу студентів до вивчення іноземних мов, дадуть зробити цей процес більш захопливим і насиченим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтерактивні методи навчання прийшли на зміну комунікативному методу навчання як високоефективні у зв'язку з тим, що підвищують мотивацію студентів, цілеспрямованість і дають змогу організувати заняття й залучити всі студентів у діяльність, в активну мовну практику. Організація занять за допомогою інтерактивних методів навчання сприяє формуванню мовної культури студентів, яка необхідна їм для здійснення успішної професійної діяльності. Початок історії розвитку й використання інтерактивних методів навчання припадає на 20-і рр. ХХ ст. У 60-ті рр. розробку інтерактивних методів можна знайти в працях В. О. Сухомлинського. 70–80-і рр. відзначені творчими пошуками в цій проблемі Ш. А. Амонашвілі, В. Ф. Шаталова, Є. М. Ільїна та ін.

Уперше терміни «інтерактивність», «інтерактивне навчання», «інтерактивні методи й методики навчання» стали з'являтися в статтях і роботах Т. Ю. Аветова, Б. Ц. Бадмаєва, Е. В. Коротаєвої, М. В. Кларін, Е. Л. Руднева [1].

Розкриємо сутність поняття «інтерактив». Ключовим поняттям, на думку А. Р. Рамазанової, що визначає зміст інтерактивних методів, є «взаємодія». Взаємодія розуміється як безпосередня міжособистісна комунікація, найважливішою особливістю якої визнається здатність людини «приймати роль іншого», уявляти, як його сприймає партнер по спілкуванню або група, відповідно, інтерпретувати ситуацію і конструювати власні дії [4]. А. В. Обських трактує це поняття як «посилена дію між ким-небудь» [3].

Дослідженням у галузі інтерактивного навчання присвячені наукові та науково-методичні праці як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Н. І. Алмазова, Б. Ц. Бадмаєв, А. В. Барібін, М. А. Бережна, А. Я. Гайсіна, М. Г. Євдокимова, Л. М. Єрмолаєва, І. Л. Колесникова, Е. В. Коротаєва, А. К. Крупченко, Д. А. Махотін, О. Г. Філатова вивчали такі аспекти інтерактивного навчання, як мовленнєва взаємодія, психологія взаємин викладача і студентів,

діалогове спілкування, процес спільного пізнання засобами діалогу (полілогу), залученість студентів у навчальну діяльність і її рефлексію. Автори досліджували можливості інтеграції інтерактивних методів з традиційними методами, а також розглядали питання впливу інтерактивного навчання на розвиток творчих здібностей студентів.

Зарубіжні вчені, такі як L. Abrahamson, B. S. Bloom, A. L. Brown, C. Burns і D. Myhill, N. Fleming і D. Baume, J. K. Hall і L. S. Verplaetse, J. D. Bransford, M. G. Jones, M. Lowe, C. W. Mario, W. M. Rivers, розглядали проблему інтерактивного навчання в рамках мовних актів; аналізували роль викладача в організації інтерактивного навчання; переймалися проблемою інтерактивного навчання в ключі мотивації студентів до спільної пізнавальної діяльності й приділяли увагу оволодінню компетенціями; розглядали інтерактивне навчання як двосторонній процес, у якому викладач стимулює студентів до прояву більшої активності; а також концентрували свою увагу на технологіях інтерактивного навчання іноземним мовам. Однак, незважаючи на таку кількість робіт, присвячених різним аспектам інтерактивного навчання, питання, що пов'язані з його використанням під час навчання іншомовному професійному спілкуванню в технічному ВНЗ, недостатньо досліджені.

Постановка завдання. Виявити інтерактивні технології, що забезпечують результативність навчання іншомовних професійних комунікацій у технічному вищі. Основним завданням професійної вищої освіти на сучасному етапі є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, який вільно володіє своєю професією й орієнтований у суміжних галузях діяльності, здатен до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів.

Виклад основного матеріалу. Головне завдання освіти полягає не просто в тому, щоб дати студентові фундаментальні знання, а забезпечити для нього всі необхідні умови для подальшої соціальної адаптації, розвинути схильність до самоосвіти. Сучасна професійна підготовка націлена на розвиток у студентів компетенцій, що виходять за рамки вузькотехнічної спрямованості, і включає професійний саморозвиток студента, що передбачає в тому числі оволодіння іншомовною комунікативною компетенцією. І в цьому педагогам прийшли на допомогу інтерактивні технології.

Інтерактивність (у контексті інформаційної системи) – це можливість інформаційно-комунікаційної системи по-різному реагувати на будь-які дії

користувача в активному режимі. Інтерактивні технології є неодмінною умовою для функціонування високоефективної моделі навчання, основною метою якої є активне залучення кожного з учнів в освітній і дослідницький процеси. Застосування новітніх технологій у навчанні підвищує наочність, полегшує сприйняття матеріалу, що сприятливо впливає на загальну ефективність навчання іноземної мови в умовах технічного вишу.

До найпоширеніших інтерактивних методів можна зарахувати:

- мозкові штурми (brainstorm);
- круглі столи (дискусія, дебати);
- Case-study (аналіз конкретних ситуацій, ситуаційний аналіз);
- ділові й рольові ігри;
- майстер-класи.

Однак є й інші популярні методики, наприклад, сократичні діалоги, обговорення в групі, тренінги, інтерактивні конференції та багато іншого. Усі ці методи об'єднані високою ефективністю й мають цілу низку переваг.

До переваг інтерактивних технологій у навчанні іноземної мови можна зарахувати такі:

- індивідуалізація навчання з урахуванням особливостей особистості, інтересів і потреб кожного студента;
- можливість емко і стисло представити будь-який обсяг навчальної інформації;
- покращення візуального сприйняття, що сприяє спрощенню процесу засвоєння навчального матеріалу;
- активізація пізнавальної діяльності учнів, вони отримують теоретичні знання та практичні навички.

Реалізація цих переваг можлива при такій організації інтерактивного навчання іноземної мови, коли активність педагога поступається місцем активності учнів, а завданням педагога стає створення умов для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Серед труднощів, що виникають перед викладачами в процесі застосування інтерактивних методів в освітньому процесі, можна визначити такі:

- незнання змісту методу;
- невміння застосовувати його на практиці;
- нерозуміння місця методу в структурі заняття;
- невіра в ефективність застосування інтерактивних методів у процесі навчання.

Під час вивчення теоретичного матеріалу ми звернули увагу на те, що найбільш часто використовуваними формами організації занять

з навчання іноземної мови студентів технічних спеціальностей, є ділові та рольові ігри. Не можна не погодитися, що ці методи є ефективним засобом моделювання різноманітних умов професійної діяльності й соціальної взаємодії. Гра знімає протиріччя між абстрактним характером навчального предмета (об'єкта) і реальним характером професійної діяльності, формує пізнавальні професійні мотиви й інтереси, розширює можливості як викладача, так і студентів, стимулює учнів до спілкування, до діалогу всередині групи на іноземній мові, дає змогу кожному студенту особисто познайомитися й випробувати реальні іншомовного спілкування, не виходячи зі стін навчального закладу.

Неможливо уявити заняття з іноземної мови без таких методів інтерактивного навчання, як робота в парах, карусель, незакінчені пропозиції, мозковий штурм, аналіз проблеми тощо. Ці та деякі інші методи ми використовували в нашій практичній роботі при організації навчання англійської мови студентів другого курсу за спеціальністю «Металургія». Під час вивчення теми «Metal forming processes» студенти із задоволенням залучалися до роботи: у процесі «мозкового штурму» згадали й відобразили у вигляді звичної схеми всі етапи гарячекатаного прокату, повторили за допомогою мультимедійної презентації відмінювання дієслів у Present Progressive, а для закріплення виконали під караоке пісню «Lemon tree». Заняття довело, що можливість поєднувати кілька методів навчання для вирішення проблеми, безсумнівно, сприяє кращому осмисленню студентами поставлених завдань, насамперед комунікативних. Прикладом використання інтерактивних методів на заняттях з англійської мови є також вивчення теми «Food you like», яке пройшло у вигляді інтерактивного уроку-узагальнення на першому курсі факультету транспортних технологій. Студенти обговорювали страви й напої, особливості харчування в різних країнах, говорили про смакові переваги, співали пісню «I like food and I like eating». За допомогою презентацій і відеороликів студенти закріпили використання обчислюваних і необчислювальних іменників в англійській мові. Але найбільший інтерес викликала комп'ютерна онлайн-гра, у якій студентам на час доводилося вибирати із запропонованих продуктів ті, які внесені в список покупок.

У процесі інтерактивного навчання студент навчається формулювати, правильно передавати й обґрунтовувати свої думки, вести дискусію, слухати інших, поважати й ураховувати інші думки й точки зору.

Наведемо приклади використання деяких інтерактивних методів навчання в організації навчального процесу. Серед методів активізації пізнавальної діяльності учнів, що найчастіше використовуються, можна виділити дискусії, круглі столи та конференції.

Перші дві форми вимагають додаткової самостійної підготовки студентів, проходять за складним сценарієм і сприяють поглибленому аналізу обраних проблемних і дискусійних питань. Конференції зручні при підведенні підсумків роботи студентів протягом семестру.

Під час проведення практичних занять з метою генерації різноманітних ідей, їх відбору та критичної оцінки можливе використання методу мозкового штурму і його модифікацій, що мають на увазі активне стимулювання творчого потенціалу учнів, колективне продукування нових ідей і виявлення нестандартних рішень.

Підвищенню ефективності проведення занять сприятиме застосування проєктивних методик, що дають змогу вивчати ставлення до різних явищ і процесів на більш глибокому рівні. Існують різні класифікації проєктивних методик. Можна виділити асоціації, процедури завершення, конструкції, експресивні методики, ранжування. Вони повинні бути ретельно відібрані відповідно до освітньої мети, а також логічно вбудовані в структуру навчального курсу, виконуючи різні функції: дослідницькі, зняття напруження, перемикання уваги, підтримки інтересу й активності учасників [2].

Цікавою інтерактивною освітньою подією став конференц-тиждень, проведення якого включало кілька етапів.

На установчому семінарі викладач озвучував тему, мету й завдання конференц-тижня, пропонував вибір тем презентацій, заснований на інтересах самих студентів. Студенти самостійно розробляли теми своїх презентацій, здійснювали пошук, вибір і визначення інформації, відповідно до обраної теми. Щодо труднощів, студенти зверталися за консультацією до викладача, яка здійснювалася контактним або дистанційно. Потім проводилися презентації, у режимі яких студенти повинні були продемонструвати такі іншомовні комунікативні та загальнокультурні компетенції: спілкування на професійному й діловому рівнях; орієнтування в іншомовному інформаційному просторі; соціокультурна обізнаність; грамотне структурування інформації.

Після презентації студенти оцінювали себе й усіх, хто виступає за допомогою листів експер-

тизи. Викладач підводить підсумки та вказує на типові граматичні, лексичні й фонетичні помилки, а також помилки, допущені за формою, змістом і поданням презентації. Отже, конференц-тиждень можна вважати освітньою подією, яка інтегрує діяльність на заняттях і самостійну роботу студентів. Саме освітні події є такою формою інтерактивного навчання, у яких проявляється інтерес та ініціатива студента, його максимальна самостійність, набувається важливий досвід публічних виступів іноземною мовою. Іншими словами, моделюється квазіпрофесійна ситуація, максимально наближена до майбутньої професійної діяльності фахівця.

Виходячи з того що навчання іноземної мови в технічному виші має не тільки комунікативно-орієнтований, а й професійно-спрямований характер, а метою дисципліни «Іноземна мова» є формування в студентів комунікативної та професійної компетенції, які забезпечують достатній рівень сприйняття, обробки й породження інформації англійською мовою у сфері майбутньої професії, застосування сучасних навчальних інтерактивних технологій є необхідною умовою для досягнення вищеперерахованих цілей та ефективності процесу навчання іноземної мови загалом.

Висновки і пропозиції. Інтерес до інтерактивних методів навчання серед викладачів вищих навчальних закладів зростає з кожним роком. Упровадження інтерактивних методів навчання іноземних мов дає змогу інтенсифікувати аудиторні заняття й активізувати самостійну роботу учнів, зробити процес навчання більш цікавим, що, у кінцевому підсумку, зумовлює зростання якості освітнього процесу загалом. Крім того, нове покоління, яке виросло в епоху комп'ютеризації, вимагає нових методів і підходів до навчання.

Під час використання інтерактивних методів роль викладача різко змінюється, перестає бути центральною, він лише регулює процес і займається його загальною організацією, готує заздалегідь необхідні завдання й формулює питання або теми для обговорення в групах, дає консультації, контролює час і порядок виконання намеченого плану.

Використання інтерактивних форм і методів навчання в процесі навчання у ВНЗ дадуть змогу набуту конкретному учневі досвід активного освоєння змісту майбутньої професійної діяльності у взаємозв'язку з практикою, розвинути навички спілкування, аналізу й самоаналізу, підвищити мотивацію до міжособистісної взаємодії не тільки в навчальних, а й у професійних ситуаціях.

Список літератури:

1. Коротаєва Є. В. Деякі питання інтерактивного навчання. Москва : Педагогіка, 2012. № 5. С. 100–111.
2. Межуєва І. Ю. Роль інтерактивних методів навчання в формуванні професійної компетенції. *Scientific and pedagogic internship “Innovative methods of teaching in higher education institution of Ukraine”* : Internship proceedings, November 18 – December 27, 2019. Baia Mare : North University Centre of Baia Mare. P. 31–34.
3. Обсков О. В. До проблеми організації інтерактивного навчання іноземної мови у ВНЗ. *Вісник ТДПУ. Серія «Педагогіка»*. 2012. № 11 (126). С. 120–124.
4. Рамазанова А. Р. Переваги інтерактивних методів навчання іноземних мов. *Студентський науковий форум* : матеріали статей V Міжнародної студентської електронної наукової конференції. 2013. URL: <https://scienceforum.ru/2013/article/2013005324>.

Mezhuyeva I. Yu. INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN LEARNING OF FOREIGN LANGUAGE AT THE TECHNICAL UNIVERSITY

The article discusses interactive methods of teaching English. Under conditions when the opportunity to integrate into the community of prosperous countries has been opened before our country, the main task of professional higher education consists in preparing such a skilled specialist who speaks and knows a foreign language so good that is able to use it as a means of establishing personal, scientific and cultural contacts with native speakers and, mainly as a tool for establishing professional communication for the effective exchange of experience in future practical production activities.

The purpose of this article is to identify interactive technologies that provide the effectiveness of foreign language teaching. The main strategy of modern education should be focused on the independent activity of each student, who becomes an active participant in the process of acquiring knowledge. In this regard, the introduction of interactive teaching methods, which stimulate the activity of participants in the educational process and contribute to the effective learning of professional knowledge, becomes topical.

The author underlines that the use of interactive forms and methods in teaching foreign languages at a technical institute will enable to master the content of future professional activities in conjunction with practice, contribute to the development of communication skills, and increase motivation to interpersonal interaction in professional situations.

Modern educational technologies are focused on individualization. The advantages and difficulties faced by teachers in the process of interactive methods use in the educational process are examined in the article. The author draws attention to the fact that using interactive methods dramatically changes the role of a teacher. His figure ceases to be central it only regulates the process and deals with its general organization.

The practical experience of using interactive technologies such as brainstorming and conference week was analyzed. It is concluded that the introduction of interactive methods of teaching foreign languages can intensify classroom activities and the students' independent work, make learning more interesting, which ultimately leads to an increase in the quality of the whole educational process.

Key words: formation, interactive technologies, motivation, advantages, efficiency.